

بررسی تحلیلی قتل‌های ناموسی، عوامل و راهکارهای مقابله با آن از منظر حقوقی

مرتضی افشارپور^۱ - آزاده تدین فرد^۲ - مهدیه بور بور اژدری^۳ - مریم سهیل بیگی^۴ - زهرا میر علایی^۵

چکیده

در نظام حقوقی ایران و مطابق قانون مجازات اسلامی که بر مبنای فقه شیعه استوار است، مجازات قتل عمد به طور عام، قصاص است. نمونه‌ای از قتل‌ها، قتل ناموسی یا قتل به خاطر شرف است. قتل‌های ناموسی در واقع قتل‌هایی هستند که زنی به دست پدر، برادر، شوهر یا مردی از خویشاوندان به انگیزه‌ی حفظ ناموس و شرف به قتل می‌رسد. آمار در رسانه‌های رسمی کشور که می‌گوید در دو سال گذشته یعنی از خرداد ۱۴۰۰ تا پایان خرداد ۱۴۰۲ حداقل ۱۶۵ زن کشتی در کشور انجام شده است؛ یعنی به‌طور میانگین هر چهار روز، یک زن در نقاط مختلف کشور به دست یکی از مردان خانواده‌اش به قتل رسیده است که از بین این موارد ۳۸ مورد از عوامل قتل‌های ناموسی هستند و در ۳ ماه اول همین سال ۲۷ مورد قتل ناموسی گزارش شده که رقم سیاه این موارد بسیار بیشتر است، برای مقابله با این بحران ابتدا به بررسی عوامل پرداخته و اقدامات بین‌المللی و وضعیت کشورهای خاورمیانه پرداخته تا بتوانیم راهکار مناسب نسبت به این موضوع ارائه دهیم این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی انجام شده و برای گردآوری داده‌ها از منابع کتابخانه‌ای استفاده شده است.

واژگان کلیدی: قتل، قتل ناموسی، اسلام، حقوق بشر، مردسالاری، جامعه سنتی

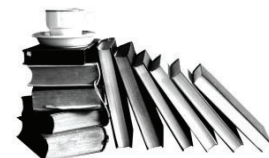
۱- دانشجوی حقوق دانشگاه آزاداسلامی تهران شرق morteza.afsharpour1450@gmail.com

۲ - دانشجوی حقوق دانشگاه آزاداسلامی تهران شرق A.tadayonfard@gmail.com

۳ - دانشجوی حقوق دانشگاه آزاداسلامی تهران شرق mahdiyhebourbour@gmail.com

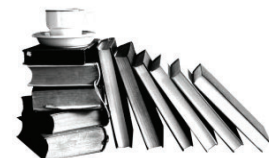
۴ - دانشجوی حقوق دانشگاه آزاداسلامی تهران شرق maryam.beygiw20@gmail.com

۵ - دانشجوی حقوق دانشگاه آزاداسلامی تهران شرق

مقدمه

در تمام نظام‌های حقوقی و صرفنظر از دین، نژاد، ملیت و مواردی از این قبیل، قتل جزء قبیح‌ترین اعمال انسانی و جنایت‌بارترین رفتار بشری است و هر نظام حقوقی بر مبنای سیاست کیفری خود، مجازاتی متناسب با این قباحت وضع می‌کند. قتل در همه کشورها و در همه گروه‌های اجتماعی، اقتصادی، مذهبی و فرهنگی رخ می‌دهد و علیرغم تغییر و تحولات اجتماعی و اقتصادی در سطح جهان، نه تنها پدیده قتل کاهش نیافته است، بلکه روز به روز بر دامنه آن افزوده می‌شود (جاهد، ۱۳۹۰). در نظام حقوقی ایران و مطابق قانون مجازات اسلامی که بر مبنای فقه شیعه استوار است، مجازات قتل عمد به طور عام، قصاص است. نمونه‌ای از قتل‌ها، قتل ناموسی یا قتل به خاطر شرف است. قتل‌های ناموسی در واقع قتل‌هایی هستند که زنی به دست پدر، برادر، شوهر یا مردی از خویشاوندان به انگیزه‌ی حفظ ناموس و شرف به قتل می‌رسد. بسیار جای تعجب است که قربانیان این جنایات معمولاً دختران و زنان بیگناه هستند نه مردانی که دست به تجاوز زده‌اند. کشته شدن زن‌ها و دختران در این گونه قتل‌ها هیچ اثری ایجاد نمی‌کند و حتی گاهی گفته می‌شود که حق آنها بوده است. ضمن اینکه این قتل‌ها بسیار فجیع بوده و برخلاف همه‌ی قتل‌ها، قاتل فراری نیست و به راحتی خود را معرفی می‌کند و خانواده‌ی مقتولان نیز معمولاً خواستار مجازات قاتل نیستند و حتی در مواردی، قتل را وظیفه قاتل دانسته و برای کاهش مجازات او تقاضای عفو می‌کنند (عشایری، ۱۳۹۴). براساس آمار صندوق جمعیت سازمان ملل متحد سالانه ۵۰۰۰ زن قربانی قتل‌های ناموس می‌شوند که اکثر آنها ساکن غرب و جنوب آسیا و شمال آفریقا می‌باشند. این رقم که به اعتقاد بسیاری از فعالین حقوق بشر با توجه به آمار غیر رسمی به شکل واقعی بیش از ۲۰۰۰۰ نفر در سال است سازمان ملل متحد را بر آن داشت تا در سال ۲۰۰۲ میلادی قطعنامه‌ای در خصوص مبارزه با قتل‌های ناموسی به تصویب برساند (ابراهیمی لویه، ۱۳۹۲). متأسفانه قوانین برآمده از رسوم و عادات در حوزه اجتماعی و خانوادگی و عرف قبیله‌ای و نه فقه و قوانین اسلامی، در برخی موارد به مردان این اختیار را می‌دهد تا مرز فعالیت‌های مجاز و غیرمجاز را برای زنان تعریف کرده، زنانی را که از این مرزها پا فراتر می‌گذارند مجازات کنند، که عمدتاً در جامعه مردسالار، به شکل قتل‌های ناموسی پدیدار می‌شود. به طور کلی می‌توان استان‌هایی مانند خوزستان، کردستان، کرمانشاه، ایلام، لرستان، سیستان و بلوچستان، آذربایجان شرقی و اردبیل را از جمله مناطقی دانست که بیشترین تعداد قتل‌های ناموسی در آنها به وقوع می‌پیوندد (کازمی، ۱۳۸۸).

بیان مسئله

با توجه به این مطالب و با دقت به این موضوع که قتل‌های ناموسی در ایران رایج است سعی داریم با مقایسه حقوقی با برخی کشورها و بررسی عوامل موثر در این موضوع پرداخته تا به توان به پرسش‌هایی همچون علل و عوامل قتل‌های ناموسی چیست؟ وضعیت سایر کشورهای خاورمیانه در مورد قتل‌های ناموسی به چه صورت است؟ و راهکار مناسب برای کاهش و پیشگیری قتل‌های ناموسی کدام است؟

روش تحقیق

این پژوهش با روش توصیفی- تحلیلی انجام شده و برای گردآوری داده‌ها از منابع کتابخانه‌ای استفاده شده است. در این پژوهش به بررسی تفصیلی عوامل مؤثر بر ارتکاب قتل‌های ناموسی و راهکارهای حقوقی پیشگیری و مقابله با وقوع آن‌ها در جامعه می‌پردازیم

۱) مواد قانونی مربوط به قتل‌های ناموسی

قانونگذار در قانون مجازات اسلامی ایران به صراحت نامی از قتل‌های ناموسی به میان نیاورده است. در قانون مجازات اسلامی حکم قتل عمد در ماده ۲۳۰ ق.م.ا بیان شده است و طی چهار بند، مصادیق قتل عمدی مورد اشاره قرار گرفته است. قتل‌های ناموسی یکی از زیر مجموعه‌های قتل عمدی محسوب می‌شود که براساس انگیزه قاتل تحت این عنوان نام‌گذاری شده است. مجازات اصلی قتل از سوی قانون‌گذار، قصاص است که در صورتی که اولیاء دم مقتول از قصاص گذشت کنند دیگر حق گرفتن دیه را ندارند مگر این‌که با یکدیگر به گرفتن مالی توافق کنند و همین می‌تواند قاتل را از پرداخت آن معاف کند، ولی در هر حال اگر این عمل قاتل (ارتکاب قتل) موجب اخلال در نظر جامعه، یا خوف شده و یا بیم تجری مرتکب با دیگران باشد، دادگاه می‌تواند ۳ تا ۱۰ سال حبس برای او تعیین نماید. (۶۱۲ ق.م.ا براب پرنجم تعزیرات). از آنجایی که تمام مصادیق قتل‌های ناموسی قتل عمدی محسوب می‌شوند بنابراین همین مجازات‌ها نیز بر قتل‌های ناموسی اعمال می‌شود. مقنن قایل به تفکیک بین قتل‌های ناموسی و سایر انواع قتل عمدی نشده‌اند و رسیدگی به آن مربوط به اصول کلی در رابطه با مجازات قتل عمدی است.

ماده ۳۰۲ ق.م.ا ایران: در صورتی که مجنی علیه دارای یکی از حالات زیر باشد مرتکب به قصاص و پرداخت دیه محکوم نمی‌شود: ... ث- زانی و زانیه در حال زنا نسبت به شوهر زانیه، در غیر موارد اکراه و اضطرار به شرحی که در قانون مقرر است. بر اساس این ماده اگر مردی زن خود را با مردی دیگر در حال زنا ببیند می‌تواند هر دو را به قتل برساند و هم از قصاص و هم از پرداخت دیه معاف است. البته بر حسب همین ماده در صورتی که زن در اثر اکراه

و اضطراب مجبور به زنا و برقراری رابطه جنسی گردیده باشد نباید توسط شوهر به قتل برسد. ارتباطی که این ماده با قتل‌های ناموسی وجود دارد این است که ماده ۳۰۲ حکم یکی از مصادیق خاص و استثنایی قتل‌های ناموسی را مشخص کرده است. دلیل این که این مورد یک مورد استثنایی گفته می‌شود این است که بطور معمول در ارتباط با قتل‌های ناموسی بسیار کم پیش می‌آید که تمام شرایط ماده ۳۰۲ بند ث در زمان قتل جمع باشد و در اکثر مواقع یا مردی از چنین لحظه‌های گذشته است و یا اصلاً مقتول در چنین حالتی قرار نگرفته است، ولی به خاطر ارتباطات نامشروع دیگر (غیر از زنا) و یا سوء ظن خانواده به او، به قتل می‌رسد. این ماده مذکور مجوز قتل زانی و زانیه (مرد وزن زناکار) توسط شوهر زن زناکار است. وی از مجازات این قتل چه در پرداخت دیه و چه از بابت قصاص معاف است دلیل این معافیت، بدان جهت است که مقتولین مهدور الدم هستند (محدث محبوب، ۱۳۹۹).

۲) عوامل مؤثر در زمینه قتل‌های ناموسی

در پیدایش قتل‌های ناموسی نسبت به سایر قتل‌ها، عوامل متعددی تأثیرگذار است؛ از جمله این عوامل می‌توان به مسائل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، قانونی، خانوادگی و غیره اشاره کرد، اما مهم‌ترین علت بروز قتل‌های ناموسی را باید در فرهنگ (آداب و رسوم) سنتی و قبیله‌ای یک جامعه جستجو کرد؛ به نحوی که تعلق فرد به جامعه سنتی که ارزش‌های خاصی در آن حاکم است، نقش انکارناپذیری برگرایش او به سمت ارتکاب قتل‌های ناموسی ایفاء می‌کند. همچنین، سهم متغیرهایی چون فرهنگ مردسالار، آداب و رسوم قبیله‌ای، نظارت اجتماعی و سوءظن نسبت به سایر متغیرها از جمله قانون، سطح تحصیلات، شغل، رسانه‌های گروهی، خشونت و فقر بیشتر و پررنگ‌تر است. در نتیجه، می‌توان به مواردی مانند حفظ شرافت و آبروی جمع و خانواده، احساس حس شرمساری ناشی از جرم، رها شدن از زیر فشار روانی ناشی از جرم، انگیزه انتقام، منطق قابل توجیه از منظر خود، رها شدن از برچسب بی‌غیرتی از سوی جامعه، احترام به عرف و سنن و نظر ریش سفیدان و رئیس قبیله، مشکلات روحی و روانی، تعصب شدید به ناموس و زن و غیره به عنوان انگیزه‌های ارتکاب قتل‌های ناموسی اشاره کرد.

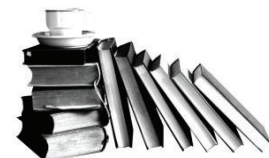
۱-۲) عوامل اجتماعی و فرهنگی

مؤلفه‌های مؤثر بر قتل‌های ناموسی شامل آداب و رسوم قبیله‌ای، کنترل و نظارت اجتماعی غیررسمی، سوءظن، ازدواج‌های اجباری، خشونت، حفظ شرافت و پاکدامنی زنان به عنوان شرافت و سربلندی قبیله و خانواده، جامعه مردسالارانه، ساختار سیاسی جامعه عشایری و قدرت مردان، تبعیت بی‌قید و شرط از دستور رئیس قبیله، میزان تحصیلات و سطح آگاهی عمومی، عصبیت قبیله‌ای، اختلاف سن ازدواج، شغل، موقعیت اجتماعی، اعمال قانون

عرفی قبیله‌ای به جای مراجعه به محاکم رسمی، اعمال مجازات تنبیهی در جامعه سنتی و قبیله‌ای، وسایل ارتباط جمعی و رسانه، مسافرت، تغییرات در فضای جغرافیایی و غیره است. در قتل‌های ناموسی، یک فعل و انفعال روانی در ذهن مرتکب شکل می‌گیرد که به واسطه قواعد اجتماعی خاص حمایت می‌شود. این فعل و انفعالات باعث می‌شوند که او برای ارتکاب قتل برانگیخته شود. این امر در جوامع سنتی که فرهنگ و آداب و رسوم خاصی بر آن‌ها حاکم است، بیشتر مشاهده می‌شود. هر نوع رفتار ممنوع در این‌گونه جوامع، توسط اعضای آن به شدت تقبیح می‌شود، در مقابل آن واکنش صورت می‌گیرد و اگر این رفتار ممنوع از سوی زنان باشد، برخورد بسیار شدیدتر است تا جایی که ممکن است منجر به قتل او به دست مردان خانواده‌اش شود؛ چرا که این عکس العمل به نام دفاع از ناموس به شدت مورد حمایت جامعه سنتی و قبیله‌ای است. بنابراین، برای برخورد با سنت‌های غلطی همچون قتل به دلیل حفظ ناموس، اتخاذ یک شیوه معقول و منطقی کاملاً ضروری است. این موضوع باید به شکلی عالمانه و مبتنی بر شناخت و آگاهی دقیق از نوع ساخت جوامع سنتی و ارزش‌ها و هنجارهای حاکم بر آنها صورت گیرد و به نحوی عمل شود که با نگاهی واقع بینانه و به دور از هرگونه تحقیر به این سنن و آداب و رسوم که در گذشته به آن‌ها توجهی نشده و امروز نادرستی آنها به اثبات رسیده است، برخورد شود تا به آرامی آهنگ تغییرات در این جوامع به سمت اصلاح و پذیرش هنجارهای مقبول و منطقی برای فارغ شدن از زیر بار سنت‌های غلط به سمت توسعه یافتگی و پیشرفت شنیده شود. بدین ترتیب، روش‌ها و عادات فردی به صورت «رسم» که پدیده‌ای همگانی است، در می‌آید و ویژگی‌های جدیدی که محصول رسم‌های اجتماعی است، در افراد ظاهر می‌شود، که در این هنگام، روش‌های مرسوم به وجود آمده است. این روش‌ها را پدران و مادران به کودکان خود می‌آموزند و از این طریق به نسل‌های بعدی منتقل می‌کنند (دلورو کوهزادیان، ۱۳۹۸).

وجود رابطه بین وجدان جمعی و قتل‌های ناموسی بیان می‌کند که وجدان و آزردن خاطر ساختن آن جرمی است که نیازمند تنبیه و مجازات مرتکب آن می‌باشد. تعریف دورکیمی از وجدان این است که فرد به این خاطر مجازات می‌شود چون وجدان جمعی و جامعه را جریحه دار ساخته است، نه اینکه به جرمی نظیر مسئله ناموسی اقدام نموده است. پس قتل ناموس به خاطر خود انجام جرم مانند برقراری رابطه جنسی، صحبت کردن، بی‌عفتی و... نیست، بلکه به این خاطر باعث ناراحتی و عصبانیت جمعی شده است که بقای فرهنگ، آداب و رسوم و دستورات تجویزی آنها را تهدید نموده است. پس با انجام قتل، احساس راحتی به جامعه دست می‌دهد و خلاص شدن از جسم ناپاکی را تأیید می‌کند. ندیدن فرد نوعی تأیید بر قبول نکردن وی، عمل وی و نبودن وی است (طاها عشایری، ۱۳۹۳).

۲-۲) عوامل مذهبی

«غیرت» به عنوان یک خصوصیت انسانی، عبارت از حساسیت و مراقبت شدید نسبت به ارزش‌های مادی و معنوی با انگیزه‌های ایمانی است. غیرت یکی از کمالات انسانی است که خداوند متعال، اسباب آن را در وجود آدمی تعبیه کرده است. غیرت ورزی در حد عالی، لازمهٔ انسانیت و مخصوصاً ایمان و پرهیزکاری است (مجلسی، ۱۳۸۹).

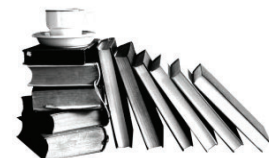
امام علی (ع) می‌فرماید: «خداوند برای مؤمن، غیرت می‌ورزد، پس او نیز باید غیرت آورد. هر کس غیرت نورزد، قلبش وارونه است». وجود غیرت در جامعهٔ انسانی تا آنجا ضروری و حیاتی است که شارع مقدس اسلام در تشریح احکام نیز به آن عنایت داشته است. رسول خدا (ص) فرمودند: «و هیچ کس غیورتر از خداوند نیست که از روی غیرت، زشتی‌ها را حرام کرده است». بر همین اساس، خدا به هر غیرتمندی، نظر لطف و مرحمت دارد. امام صادق (ع) فرمودند: «خداوند غیور است و هر غیرتمندی را دوست دارد». از آنچه گذشت، به اهمیت و ضرورت غیرت پی برده می‌شود. ذکر این نکته نیز ضروری است که انسان با شنیدن واژه غیرت، ناموس و حریم خانواده در ذهنش تداعی می‌شود درحالی که مرز غیرت از این حد فراتر است و انواع و اقسام دیگری هم دارد که اهمیت آنها نیز از غیرت ناموسی کمتر نیست. طبعاً غیرت به عنوان خصلتی مردانه یا زنانه در نظر گرفته نشده، بلکه به عنوان امری فطری در وجود انسان اعم از زن و مرد نهاده شده است که در آموزه‌های دینی، کارکردهای متفاوتی دارد. در مفاهیم اسلامی، غیرت حسی درونی دانسته شده که برای محافظت از حریم خانواده در وجود مرد نهاده شده است. مرد با همین صفت غیرت، ناموس خود را از دسترس لذت جویی و نگاه آلوده دیگران دور می‌کند و از همسر خود محافظت می‌نماید. برخلاف تصور عموم مردم، غیرت انواع و اقسام مختلفی دارد نظیر غیرت ملی، غیرت دینی، غیرت انسانی، غیرت بر محارم و.. «غیرت» در نگاه دین، ارزشمند و پسندیده است و بالاترین و شریف‌ترین مرحلهٔ غیرت، از آن پروردگار عالمیان است و بندگان او نیز هر یک به اندازه‌ی برخورداری از این ارزش اخلاقی و انسانی به او نزدیک می‌شوند. از چشم انداز عالمان دین، «غیرت» حساسیت مثبت و احساس مسئولیت در برابر آنچه موردعلاقه و عشق آدمی است و نه تنها ناپسند نیست بلکه نوعی تکلیف و وظیفه نیز به شمار می‌رود. «نراقی» می‌نویسد: «دانستی که حمیت و غیرت آن است که آدمی نگاهبانی کند دین خود و اولاد و اموال خود را و از برای محافظت و نگاهبانی هر یک طریق‌های است که صاحب غیرت و حمیت از آن تجاوز نمی‌کند ... و بی غیرتی، کوتاهی و اهمال کردن در محافظت آنچه نگاهبانی آن لازم است از دین و عرض و اولاد و اموال» (نراقی، ۱۳۸۷: ۱۵۲).

در بحث انواع غیرت می‌توان به سه نوع اساسی اشاره کرد که شامل غیرت دینی، غیرت ناموسی و غیرت ملی/ قومی می‌شود. منظور از غیرت دینی این است که انسان در برابر تخلفاتی که از مسیر حق و عدالت و احکام الهی صورت می‌گیرد خاموش ننشیند و بی تفاوت از کنار آنها نگذرد؛ بلکه تخلف هرچه شدیدتر باشد، جوش و خروش او بیشتر گردد. کسانی که خونسرد و بی رمق از مقابل این امور می‌گذرند، فاقد غیرت دینی هستند. بر این اساس، جهاد، امر به معروف و نهی از منکر، سفارش به حق و صبر، تعلیم و تعلم و ... می‌تواند در راستای غیرت دینی قرار گیرد (الهامی نیا، ۱۳۸۲، ص). مراد از غیرت ملی احساس مسئولیت در برابر تمامیت ارضی کشور اسلامی و دلسوزی و حمایت از مسلمانان و عزت و شرف آنان است که به شکلی با «غیرت دینی» و «غیرت ناموسی» نیز پیوند دارد. امام خمینی (ره) در این باره چنین فتوا داده است: اگر دشمنی به کشور اسلامی یا مرزهای آن حمله کند و اسلام و جامعه اسلامی در معرض خطر قرار گیرد، بر مسلمانان واجب است که به هر وسیله ممکن و با بذل جان و مال از آن دفاع کنند (موسوی خمینی، ۱۳۸۵، ج ۱، ص ۴۸۵). این نوع از غیرت همواره به حفاظت از وطن در برابر خطرها و آسیب‌ها می‌پردازد و یک حس وطن دوستی در انسان پرورش می‌دهد تا هم باعث رشد ملی شود و هم کشور را از گزند دشمنان حفظ کند.

در بحث قتل‌های ناموسی از واژه‌های تحت عنوان غیرت ناموسی یاد می‌شود. غیرت ناموسی یا حمایت و حفاظت از ناموس ارتباط تنگاتنگی با شرف و مردانگی شخص مسلمان دارد و اسلام با تأکید از او خواسته است که از ناموس خود و هم‌کیشان در برابر هرگونه گزند داخلی و خارجی، به شدت دفاع کند و کمترین مسامحه‌ای از خود بروز ندهد. مسلمانان وظیفه دارند که در میان خود- در روابط اجتماعی و خانوادگی- عفت شخصی و عمومی را رعایت کنند. این نوع از غیرت برای حفظ عفت و پاکی مردان و زنان جامعه در دین اسلام مورد تأکید واقع شده است. به طور کلی، غیرت ناموسی به عنوان یک وصف کمال برای انسان محسوب شده که در جامعه امروز ایران، موضوع تشنت آرا است و از انکار کامل تا اثبات افراطی و فراتر از محدوده شرعی قائل دارد. عده‌ای قائل به آزادی بی قید و بند ارتباط زن و مرد هستند و لزوم غیرت ناموسی را به کلی انکار می‌کنند و عده‌ای به اندک بهانه، حتی به سبب ازدواج مخفیانه یک دختر، خون او را مباح می‌دانند. به همان اندازه که حذف غیرت ناموسی موجب فساد است، تعصبات افراطی قومی و قبیله‌ای نیز موجب فساد می‌شود. در چنین موقعیتی، تبیین حدود و ثغور غیرت ناموسی طبق شریعت مقدس اسلام، ضروری است.

یکی از آثار احکامی ضرورت غیرت ناموسی، حذف حکم دیه و قصاص در جایی است که مرد خانه متوجه سرک کشیدن و چشم چرانی مرد غریبه‌ای می‌شود و زن و دختران خود را در معرض نگاه حرام نامحرم می‌بیند. در چنین وضعیتی، مرد خانه باید بلافاصله اقدام به دور کردن شخص متجاوز کند و این اقدام در عمل، می‌تواند با پرتاب سنگ یا

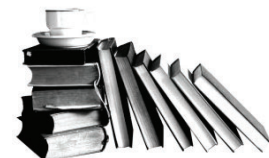
چوب یا عصا باشد. مرد خانه می‌تواند چشم مزاحم را هدف سنگ قرار دهد و آسیب و حتی کوری چشم شخص متجاوز هدر است و موجب دیه و قصاص مرد خانه نمی‌شود. اما به طور کلی، آنچه از فقه اسلامی و قانون مجازات اسلامی برمی‌آید، این است که قطعاً قلمرو غیرت ناموسی محدودتر از آن است که شامل اعمال خشونت یا مجازات یا حتی اخراج زن از منزل شود؛ به عنوان مثال مردی که همسر خود را طلاق رجعی داده و مهر و حقوق او را پرداخته است و اکنون زن تا پایان عده در همان منزل زندگی می‌کند و از همسر سابق خود نفقه دریافت می‌نماید، با این حال، زن مرتکب رابطه نامشروع با مردی می‌شود، آن هم به صورت علنی و آشکار، به طوری که تعداد معتبر شاهد عادل جرم او را مشاهده می‌کنند، طبق شریعت اسلامی، تنها در صورت اثبات جرم زن در دادگاه، شوهر سابق می‌تواند برای اجرای حد او را از خانه بیرون ببرد و سپس به همان خانه برگرداند تا عده به پایان برسد. در غیر این صورت حق اخراج زن را ندارد. لذا نمی‌توان حتی زن فاسد مرتکب زنا در ایام عده را که در حکم زوجه است، به بهانه غیرت ناموسی مجازات و آزار کرد. یکی از مسائلی که ارتباط مستقیم با مقوله غیرت ناموسی دارد لزوم احراز شرایط مجوز قتل در خیانت زوجه است. حکمی در باب حدود کتب فقهی (طوسی، ۱۳۸۷ق، ج ۸، ص) و روایی (ابن بابویه، ۱۳۶۳، ج ۴، ص ۱۶) مشاهده می‌شود با این مضمون که اگر مردی همسرش را در حال زنا با مرد بیگانه‌ای ببیند، می‌تواند زن و زانی هر دو را به قتل برساند. حکم جواز قتل توسط زوج، این ایده را تقویت می‌کند که شارع اعمال زوج بر اساس غیرت ناموسی را به طور مطلق و بدون محدودیت تجویز نموده است؛ اما بررسی شرایط و قیود معتبر در این حکم، خلاف این مطلب را اثبات می‌کند. این شرایط عبارت اند از:

الف. زوج باید بتواند برای ادعای خود مبنی بر زنا زوجه با مرد بیگانه، چهار شاهد عادل مرد بیاورد. در غیر این صورت، زوج قصاص می‌شود و صرف ادعای مشاهده توسط او کفایت نمی‌کند.

ب. ضرورت اقامه بینه معتبر که چهار مرد عادل باشد، نشان می‌دهد که جرم در ملا عام اتفاق افتاده است. اگر ناظری غیر از زوج حاضر نباشد و زوج برای یافتن سه مرد دیگر برود، در صورتی می‌تواند به مجازات زوجه و زانی اقدام نماید که هنوز جرم پایان نیافته باشد. در غیر این صورت، جواز قتل آنها وجود ندارد.

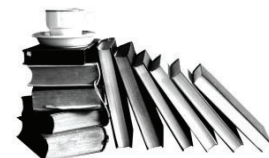
ج. جواز قتل زوجه و زانی مشروط به احراز احسان آنهاست. اگر زوج زانی را شناسد یا از وجود شرایط احسان او بی‌خبر باشد یا زوجه واجد شرایط احسان نباشد، با صرفی مشاهده جرم توسط زوج، قتل آنها مشروعیت ندارد (عاملی، ۱۴۱۳ق، ج ۱۴، ص ۳۹۸).

د. مشاهده جرم توسط زوج، در جواز حکم قتل ضرورت دارد و در صورت اثبات جرم توسط بینه و بدون مشاهده زوج، حکم جواز قتل وجود ندارد (همان جا).

ه شهرت زانی به عمل زنا و معروف بودنش به نااهلی به اتفاق نظر فقها، تأثیری در حکم ندارد و ضرورت وجود بینه را از بین نمی برد (طوسی، ۱۴۰۷ق، ج ۵، ص ۳۹۹). همان طور که مشاهده می شود، حکم جواز قتل زانی و زوجه توسط زوج، حدود و ثغوری دارد که در صورت عدم لحاظ آنها، یا قتل مشروعیت ندارد یا زوج جان خود را از دست می دهد. مستند این حکم، روایاتی هستند که به یکی از معروف ترین آنها، که در کتب امامیه و اهل سنت آمده است، اشاره می شود؛ داوود بن فرقد گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که می فرمود: اصحاب رسول به سعد بن عباده گفتند: اگر ببینی که مردی با همسرت زنا می کند، چه خواهی کرد؟ سعد گفت: او را با شمشیر به دو نیم می کنم. در این اثنا، رسول خدا به سعد فرمود: ای سعد! این چه سخنی است؟ ... پس تکلیف چهار شاهد چه می شود؟ سعد عرض کرد: ای رسول خدا! بعد از آن که با چشم خود ببینم و خداوند شاهد کردار او باشد؟ فرمود: آری به خدا، با آن که با چشم خود ببینی و به چهار شاهد نیاز است؟! خداوند گواه کردار او باشد، باید چهار شاهد پیدا کنی؛ چرا که خداوند عز و جل برای هر چیزی حدی قرار داده و برای هر متجاوز از آن حد، کیفری معین نموده است (کلینی، ۱۴۰۷ق، ج ۷، ص ۱۷۶؛ بخاری، ۱۴۱۰ق، ج ۸، ص ۱۹۵؛ مسلم، بی تا، ج ۲، ص ۱۱۳۶). نتیجه این است که به نظر می رسد یکی از موقعیت هایی که عرف به طور قطع و یقین، آن را مشمول قلمرو غیرت ناموسی می داند، وضعیت است که زوج همسر خود را در حال رابطه نامشروع با مرد بیگانه می یابد؛ اما با بررسی احکام مربوط به این موضوع، به دست می آید که شرع این موقعیت را مجوزی برای رفتار تلافی جویانه و مجازات شخصی زوج به طور مطلق و بدون هیچ قید و شرط محسوب نمی کند و با وضع شرایط و قیودی، جلوی اقدام عجولانه و بدون بررسی زوج را سد می کند و هشدار می دهد که در صورت عمل خلاف این حکم، زوج جان خود را در قصاص از دست می دهد. تنها راهی که زوجی مدعی مشاهده عمل منافی عفتی زوجه را بدون آسیب دیدن می تواند از شر چنین زنی خلاص کند، انجام لعان و جدایی از زن است؛ چنان که رویه قضایی کشور نیز مطابق با این مسئله قرار داده شده است. برای مثال، در پرونده ای با شماره دادنامه قطعی ۹۴۰۹۹۷۰۹۳۷۱۰۰۰۹ که متهم بلافاصله بعد از فراش مقتول با زوجه اش، آن ها را می بیند و اقدام به قتل مرد می کند، دادگاه بدوی حکم به قتل شبه عمد کرده، اظهارات وکیل قاتل را مبنی بر قتل در فراش و مصداق ماده ۶۳۰ قانون مجازات اسلامی رد می کند. البته این حکم توسط دیوان عالی کشور ابرام می شود و مستند آن را چنین بیان می دارد: «زیرا اینکه وکیل محکوم علیه قتل ارتكابی را با تفسیر موسع از مفاد ماده ۶۳۰ قانون مجازات اسلامی قتل

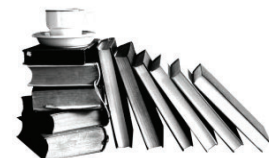

در فراش دانسته، برخلاف اصول و قواعد حاکم و مبانی حقوقی و فقهی و نظریه فقهاست. از جمله مرحوم صاحب جواهر می‌فرماید: اذا وجد مع زوجته رجالاً یزنی بها و علیم بمطالوعتها له فله قتلهم ا و ان لیم یکن له استیفاء الحد و الاثیم علیه (ج، ۴۱، ص ۲۸۴)؛ در حالی که اظهارات ر.م. حکایتی از این‌که مقتول را در حال مقاربت با زوجه‌اش دیده باشد، ندارد. بنابراین موضوع، انطباقی با مفاد ماده ۶۳۰ قانون مجازات اسلامی ندارد؛ لیکن قراین و شواهد حکایت از این دارد که متهم با تصور اینکه چون به زوجه‌اش تجاوز شده، متجاوز، مهدورالدم است، مبادرت به ارتکاب قتل وی نموده و موضوع را دادگاه منطبق با قسمت اخیر ماده ۳۰۳ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ دانسته و متهم را به پرداخت دیه محکوم نموده است. لذا مبانی استدلال دادگاه را صحیح دانسته و اعتراض وکیل اولیای دم نیز موجه نمی‌باشد». بررسی این پرونده غیرموجه بودن قتل در فراش، بدون وجود شرایط لازم را روشن می‌کند. بنابراین:

۱. غیرت نوعی حمایت از حریم خانواده است و با عصیت که حمایت از قوم و عشیره به حق یا باطل است و با حمیت که همراه با خشم و خودبزرگ بینی است، قرابتی ندارد.

۲. معیارهای غیرت در عرف امروز جامعه بر طبق پرونده‌های قضایی که به عنوان پرونده‌های غیرت ناموسی بین مردم شناخته شده است، بیشتر مردسالاری است که به صورت خشونت‌های غیرقابل کنترل روی خانواده سایه انداخته است و هیچ وجهه شرعی ندارد و دین مبین اسلام با آن به شدت مبارزه می‌کند.

۳. با مراجعه به منابع فقهی، می‌توان معیارهای غیرت ناموسی را استخراج کرد؛ از جمله آن‌که مرد در زمان عده طلاق، حق اخراج زن معتنه را از خانه ندارد؛ حتی اگر زن مرتکب فحشا شود؛ مگر این‌که فحشای وی آشکار باشد. در این صورت، زن را برای اجرای حد بیرون برده، سپس بازمی‌گردانند. چنین وضعیتی از نظر شرع اسلام، جای خشونت علیه زن نیست؛ یا مردی که همسر خود را در حال ارتکاب عمل منافی عفت می‌بیند، در صورتی که همسر خود را به قتل برساند، قصاص می‌شود؛ مگر این‌که تعداد شاهد معتبر را داشته باشد. قتل زانی هم در صورتی مجاز است که شرایط احسان را احراز کند. چنین وضعیتی اگرچه قتل زن را مباح می‌کند، جان مرد را هم به خطر می‌اندازد. معلوم می‌شود در این موقعیت هم، برخورد با خشونت مورد تأیید شارع نیست. همچنین آیات حجاب و روایات درباره کیفیت پوشش، نگاه، حضور در جامعه و طرز صحبت کردن زن با نامحرم بیانگر حدود و ثغور غیرت ناموسی است. حضور زن در میان جمعیت مردان و پوشش نامناسب و صحبت کردن با ناز و کرشمه، جای غیرت ناموسی است و نیز مردان باید با رعایت حقوق جنسی زن، پاکدامنی همسران خود را پاس دارند که بی توجهی به این موضوع سبب شکل‌گیری روابط نامشروع می‌گردد و در نهایت، مردان باید از حریم خانواده

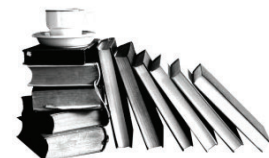
خود مراقبت کنند و کسی را که به حریمشان سرک می‌کشد و چشم چرانی می‌کند، دور کنند، ولو با ایراد ضرب و جرح. این موقعیت جای غیرت ناموسی است و آسیب زدن به مزاحم‌های ناموسی، دیه و قصاص ندارد.

۴. باید توجه داشت که غیرت ناموسی در شریعت اسلام، نقش و جایگاه پیش-گیرانه دارد. رعایت حجاب و شرایط عقیقانه حضور در جامعه، راندن نامحرمی که به حریم خانه سرک می‌کشد و رعایت حقوق جنسی زن که همه نشانگر جایگاه غیرت ناموسی است، قبل از شکل‌گیری ارتباط نامشروع زن و مرد است. در واقع، غیرت ناموسی موجب مصونیت خانواده از دست‌درازی نامحرمان می‌شود. شریعت اسلام برای بعد از اتفاقی ناگواری ارتباطاتی نامشروع، توصیه‌ای به رفتار خشونت‌بار ندارد و زنان و دختران را قبل از این مرحله باید مورد توجه و حمایت عاطفی و غیورانه قرار داد.

۳) بررسی قتل‌های ناموسی در کشورهای خاورمیانه

در سال ۲۰۱۸ مطالعه‌ای در کویت برای بررسی نظر مردم در مورد آن انجام شد آیا خشونت فیزیکی به نام ناموس علیه زنان موجه است و آیا سوژه‌ها موافق یا مخالف وضع قوانینی بودند که اجازه چنین خشونت‌هایی را می‌داد. این مطالعه شامل ۱۰۵۰ شهروند بوده و از نظر روش شناسی به روشی انجام شده است که تعصبات را تا حد امکان به حداقل می‌رساند، تصادفی سازی ترتیب آیت‌ها، استفاده از وینت و نظرسنجی نتایج نشان داد که نیمی از نمونه تمرین خشونت فیزیکی علیه زنان در صورت خیانت زنا را قابل قبول دانستند، و یک سوم (چه مرد و چه زن) تشویق وضع قانونی برای مجازات زانی که مرتکب زنا می‌شوند. این نتایج می‌تواند به دخالت شدید قبایل در چنین مسائلی در مورد ناموس نسبت می‌دهند. در کویت که با تنبیه شدید زن برای جلب رضایت قبیله از آن اجتناب می‌شود. یک مطالعه اخیر از پاکستان که نگرش‌ها را در مورد قتل‌های ناموسی مورد بررسی قرار داد، شامل یک نمونه ۶۹۵ شرکت کننده در سنین ۱۸ تا ۵۵ سال وجود دارد. مطالعه نشان داد که تفاوت نگرش عمده‌ای بین جنسیت‌ها وجود نداشت. علاوه بر این، مطالعه نشان داد که افرادی که در محیط‌های روستایی زندگی می‌کردند، افراد مسن‌تر بودند، یا اعضای گروه‌های گسترده یا خانواده‌های مشترک نسبت به کسانی که در محیط‌های شهری زندگی می‌کردند، تأیید بیشتری برای قتل‌های ناموسی داشتند. (Sarah M. AlQahtani, ۲۰۲۲)

خشونت علیه زنان در بسیاری از فرهنگ‌ها به عنوان راهی برای محافظت از نام خانواده و پایان دادن به شرمندگی زنان تلقی می‌شود. قتل، از منظر قانونی ممنوع و مجازات شدید دارد. این مورد مجازات‌ها برای جنایات، به نام افتخار نیست؛ این نوع قتل‌ها برای دریافت مجازات کمتر موجه تلقی می‌شوند که به عنوان جرایم ناموسی مفهوم سازی شده است. بسیاری از مطالعات این فرهنگ‌ها را به اسلامی یا خاورمیانه‌ای تبار بودن نسبت داده‌اند، اما متأسفانه جنایات ناموسی در حال رشد هستند.

الگوی جهانی تا به امروز با قتل به نام ناموسی کمتر برخورد می‌شود و گاهی اوقات مرتکب از مجازات معاف است. به عنوان مثال، در مصر، قانون مجازات شماره ۵۸ ۱۹۳۷ ماده ۲۳۷ می‌گوید که مرتکب به جای اعدام محکوم به حبس است. در عراق ماده ۴۰۹ قانون مجازات ۱۹۶۶ آمده است به همین ترتیب، مرتکب فقط برای مدتی به زندان محکوم می‌شود از سه سال تجاوز نمی‌کند. امارات عربی ماده ۳۳۴ قانون شماره ۳/۱۹۷۸ بیان می‌دارد که (مرتکب مجازات می‌شود با حکم زندان). در کویت بر اساس ماده ۱۵۳ قانون مجازات مرتکب مجازات می‌شود به حبس به مدت حداکثر سه سال و جزای نقدی یا یکی از این دو مجازات. در اردن، مرتکب، ممکن است از یک مورد تخفیف بهره‌مند شود، به این معنی که عمل قتل به نام حفظ ناموس خانواده، قابل توجیه و مجازات است. علاوه بر این، مقامات دولتی و محلی از پیگیری این نوع موارد اجتناب کردند، همان‌طور که در موارد دیگر کمک و حمایت از این جنایات خشن صورت می‌گیرد. از سوی دیگر، در کشورهایمانند هنگ کنگ، غیرقانونی تلقی می‌شود، و کلاً اغلب از (دفاع به نام ناموس) استفاده می‌کنند، که عمل قتل نوعی دفاع شخصی محسوب می‌شود. سایر وکلا ممکن است از دفاع از "جنون موقت" و مرتکبین از هر مجازاتی که ممکن است در صورت دستگیری با آن مواجه شوند، معاف می‌شود. اقدامات مشابهی مانند فرهنگ سکوت و ... در فلسطین مشاهده شد، پوشش قتل‌های ناموسی است، بسیاری از جنایات کمتر گزارش شده بود و برای هر موردی که گزارش شد با رسیدن به سیستم قضایی، الگوهای خاصی از سکوت مورد توجه قرار گرفت. برای مثال به زودی پس از گزارش، شاهدان ناپدید می‌شدند و دیگر هرگز دیده نمی‌شدند. علاوه بر این، برخی شهود با تحقیقات بیشتر اظهارات خود را تغییر می‌دهند، که در تضاد با هر کدام باشد، اظهارات گذشته. علاوه بر این صحنه‌های جنایت اغلب تحریف شده بود و قابل اجرا نبود، شواهدی پیدا شد در نهایت، مردم راه حل‌های داخلی بین آنها اتخاذ می‌کنند و این قضایا، با پول مخفی شد و دیگر در مورد آنها سؤال نشد (Badi Hasasi, ۲۰۱۹).

۴) بررسی قتل‌های ناموسی و نگرش حقوق بشر

یک. قطعنامه سازمان ملل در مورد قتل‌های ناموسی:

قطعنامه سازمان ملل متحد در محو جنایت‌های ارتكابی علیه زنان تحت نام ناموس: سال ۲۰۰۳ سازمان ملل متحد پیرو نگرانی‌های جهانی به وجود آمده به خصوص در چند سال گذشته در خصوص جرایم ارتكاب علیه زنان و با توجه به فعالیت گروه‌های غیر دولتی در داخل سیستم ملل متحد و اقدامات انجام شده توسط کشورهای عضو برای جلوگیری از وقایع این چنین، قطعنامه‌ای در خصوص حذف جرایم ارتكاب علیه زنان تحت نام «ناموس» انجام می‌گیرد صادر نمود. با این وجود محو چنین اعمال نیازمند تلاش بیشتر خواهد بود. این قطعنامه به شماره ۵۵/۶۶ در ژوئیه ۲۰۰۲ میلادی صادر شده است.

دو. اعلامیه منع خشونت علیه زنان، مواد ۱ و ۲ اعلامیه تعریف موسعی از خشونت علیه زنان ارائه می‌دهد و هرگونه عمل خشونت‌آمیز علیه زنان را تحت عنوان خشونت جنسیت محور در دایره مشمول خشونت علیه زنان قرار می‌دهد و هرگونه آسیب فیزیکی، روانی و جنسی و هرگونه رنج تحمیل شده بر زن و یا تهدید به آن و محروم کردن او از آزادی‌اش را در این قلمرو به حساب می‌آورد.

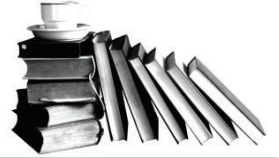
سه. کنوانسیون منع همه اشکال تبعض علیه زنان، در ماده ۱۶ این کنوانسیون مستقیماً به یکی از علل و نیز پیامد قتل‌های ناموسی اشاره شده است و آن مسأله ازدواج اجباری است (سهیلا ابراهیمی، ۱۳۹۳).

بحث و نتیجه گیری

آمار رسمی و تأییدشده در رسانه‌های رسمی کشور که می‌گوید در دو سال گذشته یعنی از خرداد ۱۴۰۰ تا پایان خرداد ۱۴۰۲ حداقل ۱۶۵ زن کشته شده است، علت ۸۷ مورد از ۱۶۵ قتل انجام‌شده، «اختلافات خانوادگی» عنوان شده است، برای ۳۸ مورد علت ناموسی ذکر شده، ۱۰ مورد مسائل مالی و برای ۳۰ زن کشته نیز دلیل روشنی ذکر نشده است. اغلب زن‌کشی‌ها توسط شوهر انجام گرفته است. از ۱۶۵ زنی که در دو سال گذشته به قتل رسیدند، فقط در سه ماه نخست امسال حداقل ۲۷ زن بنابر دلایل مبتنی بر ناموس توسط شوهر یا پدرشان به قتل رسیدند (لطفی، ۱۴۰۲). و از مطالب می‌توان نتیجه گرفت که این موضوع در جامعه ما بحران محسوب می‌شود و مانند کشورهای دیگر در خاورمیانه اقدام خاصی صورت نگرفته بجز پاکستان که حبس ابد قرار دادن قتل‌های ناموسی و جرم انگاری باعث کاهش آن شده و برای کاهش آن می‌توان چند راهکار ارائه داد:

اول: فرهنگ سازی در زمینه فهم صحیح از غیرت ناموسی و ضرورت آن و چگونگی کاربست صحیح آن در جامعه؛ غیرت یک ماهیت کاملاً فرهنگی دارد. بنابراین نگاه‌های افراطی و تفریطی باید به واسطه کار فرهنگی، تصحیح شود و این میسر نیست مگر با ورود جدی دستگاه‌های مؤثر تبلیغی نظیر صداوسیما، مراکز فرهنگی و رسانه‌های جمعی مثل مطبوعات. همچنین با اشاعه فرهنگ عفاف و حجاب در جامعه برای مردان و زنان به عنوان عامل پیشگیرانه از جرایم ناموسی و نیز گنجاندن مباحث مشاوره‌ای مرتبط با غیرت ناموسی در آموزش‌های قبل از دواج، این امر مهم در جامعه تحقق می‌یابد.

دوم: اگر قانونگذار ایران، قتل ناموسی را بطور مستقل یک جرم در نظر بگیرد و قتل ناموسی را یکی از مصادیق فساد فی الارض بداند و مجازات آن را در صورت عدم قصاص، حبس ابد مقرر نماید که نباید به هیچ عنوان معاف گردد. از سویی قوانین کیفری یک جامعه می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر میزان وقوع قتل‌های ناموسی در جامعه داشته باشد. نوع و میزان مجازات تعیینی برای مرتکبان قتل‌های ناموسی استفاده از معاذیر مخففه در صورت ارتکاب این نوع قتل‌ها میزان اطلاع افراد جامعه از این گونه تخفیف‌های قانونی و عفو مرتکب از سوی اولیاء دم که در قتل‌های ناموسی رواج گسترده‌ای دارد، از مهمترین تأثیرات قوانین کیفری در افزایش میزان وقوع قتل‌های ناموسی در جامعه رواج دارد که توجه جدی به ایران مسائل تأثیری چشمگیر در زمینه کاهش قتل‌های ناموسی را در پی خواهد داشت.

سوم: اجرایی شدن پیمان‌ها حقوق بشری و جهت صیانت از آزادی‌ها و حقوق بنیادین افراد در سراسر جهان با هر بافت فرهنگی، جمعیتی و مذهبی، بی شک بهترین و مفیدترین راه حل، اصلاح ساختار فرهنگی آن بافت است. بدین منظور و برای مبارزه با قتل‌ها ناموسی، باید زیرساخت‌های فرهنگی مناسب را جایگزین باورهای پوسیده و منحط سابق کرد. از بهترین راهکارها برای ایجاد ساختار فرهنگ و نیز حمایت از قربانیان موارد زیر است:

- گسترش فعالیت سازمان‌های (مردم نهاد NGO) در سطح جامعه به منظور گسترش آگاهی‌های عمومی
- برگزاری کلاس‌ها و برنامه‌ها آموزشی برای آگاهی مردم و به خصوص زنان از حقوق و آزادی‌های خود.

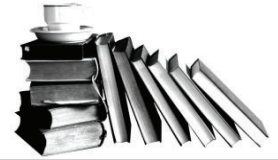
منابع و مأخذ:

منابع فارسی

- جاهد، محمدعلی، دیندار بوسجین، رقیه و ستوده، مجتبی (پاییز ۱۳۹۰)، بررسی عوامل دخیل در وقوع قتل عمد (مطالعه موردی؛ استان اردبیل بین سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۸۹. فصلنامه کارآگاه. ۵ (۱۶)، صص ۱۰۹-۱۲۸.
- عشایری، طاها، عجمی، محمد (بهار ۱۳۹۴)، ریشه‌یابی جامعه‌شناختی باورهای اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر قتل‌های ناموسی. فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی. (۳۷) ۱۰، صص ۲۹-۵۴.
- ابراهیمی لویه، سهیلا (۱۳۹۲)، بررسی ماهیت قتل‌های ناموسی و رویکرد نظام حقوق بشر نسبت به آن، مجله پژوهش‌های حقوقی. ۲۳(۱)، صص ۱۵۶-۱۳۸.
- دلاور، علی، کوهزادیان، قاسم (پاییز ۱۳۹۸)، تحلیل مقایسه‌ای و اولویت بندی عوامل مؤثر بر قتل‌های ناموسی با سایر قتل‌ها. فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی. ۱۴(۵۵)، صص ۷۵-۹۴.
- محبوبه، سیدمحدث (تابستان ۱۳۹۹)، بررسی تطبیقی قتل‌های ناموسی از منظر حقوق کیفری ایران و پاکستان، فصلنامه علمی مطالعات علوم انسانی پژوهان سال هشتم شماره ۱۴ و ۱۳
- ابراهیمی لویه، سهیلا. بررسی ماهیت قتل‌های ناموسی و رویکرد نظام حقوق بشر نسبت به آن. پژوهش‌های حقوقی، ۱۳۹۲
- مریم لطفی، هر چهار روز یک زن کشی، روزنامه شرق، ۱۴ تیر ۱۴۰۲

منابع انگلیسی

- AlQahtani, S.M.; Almutairi, D.S.; BinAqeel, E.A.; Almutairi, R.A.; Al-Qahtani, R.D.; Menezes, R.G. Honor Killings in the Eastern Mediterranean Region: A Narrative Review. *Healthcare* ۲۰۲۳, 11, ۷۴. <https://doi.org/10.3390/healthcare11010074>
- Hasisi, B.; Bernstein, D. Echoes of domestic silence: Mechanisms of concealment in cases of family honour killings in mandat Palestine. *Middle East. Stud.* ۲۰۱۹, ۵۵, ۶۰-۷۳

Analytical investigation of honor killings, factors and solutions to deal with it from a legal point of view

Abstract

In Iran's legal system and according to the Islamic Penal Code, which is based on Shia jurisprudence, the punishment for intentional homicide is generally retribution. An example of murder is honor killing or honor killing. Honor killings are actually murders in which a woman is killed by her father, brother, husband, or a male relative for the purpose of protecting her honor. The statistics in the country's official media say that in the last two years, from June ۱۴۰۰ to the end of June ۱۴۰۲, at least ۱۶۵ women were killed in the country; That is, on average, every four days, a woman is killed by one of the men in her family in different parts of the country, and ۳۸ of these cases are the perpetrators of honor killings, and in the first ۳ months of this year, ۲۷ cases of honor killings were reported. The black figure of these cases is much more. In order to deal with this crisis, we first examined the factors and international measures and the situation of the Middle East countries in order to be able to provide a suitable solution to this issue. Is.

Keywords: murder, honor killing, Islam, human rights, patriarchy, traditional society.